

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 3: 47 - PURIM AS THE ROOT OF MITZVOT BEIN ADAM LECHAVERO

OU ISRAEL/BEIT KNESSET HANASI - WINTER 2025/6

1. אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה - כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. (רש"י - ימי נסים היו לישראל - פורים ופסח).

תענית כט.

The joy we feel as Adar approaches is connected not only to the upcoming holiday of Purim but to the approaching Chag of redemption - Pesach. Adar and Nissan are both months of miracles for the Jewish people.

• In this shiur we will examine a number of ways in which the mitzvot of Purim are intended to serve as an essential preparation for Pesach - to unite the Jewish people, giving them the merit to be redeemed.

A] MISHLOACH MANOT

2. כב פְּיָמִים אֲשֶׁר-לָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהִחְדָּשׁ אֲשֶׁר נִהַפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֲבֵל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִיוֹנִים:

אסתר ט:כב

Megillat Esther institutes a number of new mitzvot, including a Purim feast, gifts to the poor and 'mishloach manot' - sending gifts to others.

3. **שאלה:** בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדיניים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו?
תשובה: יראה דאין יוצאים בהן דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא.

תרומת הדשן סימן קיא

The Terumat Hadeshen asks if a person can be yotzei the obligation of mishloach manot by giving clothes, and answers no. He understands the purpose of mishloach manot as providing food for the Purim seuda.

4. ומשלוח מנות איש לרעהו כמו שהיה ענינם 'כאיש אחד' להקהל כל אחד עם חברו, הפך איש צר ואויב לשון רמיה האומר: (אסתר ג:ח) עַם-אֶחָד מִפְּגָר.

מנות הלוי מר' שלמה הלוי אלקבץ על אסתר ט:יח

In contrast, the Manot HaLevi (R. Shlomo HaLevi Alkabetz) understands that the reason for mishloach manot is to generate friendship and love between Jews.

5. רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא. שלח ליה: קיימת בנו רבינו ומתנות לאביונים. הדר שלח ליה איהו עיגלא תלתא ותלתא גרבי דחמרא. שלח ליה: קיימת בנו רבינו ומשלח מנות איש לרעהו.

מגילה ז. (גירסת הריטב"א)

The Gemara here appears to support the reasoning of the Manot Halevi - a gift which is inappropriately small for the circumstances is NOT a fulfillment of the mitzvah since it does not generate love and friendship.

6. חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, שנאמר: ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט:ט) - שתי מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלוח לרעים משובח. ואם אין לו, מחליף עם חבירו - זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים: ומשלוח מנות איש לרעהו. הנה: ויש לשלוח מנות ציום ולא צלילה. ואם שולח מנות לרעהו וכו' אינו רואה לקבלם או מוחל לו, ולא.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תרצה סעיף ד

The Shulchan Aruch appears to rule like the Terumat Hadeshen - that the mishloach manot are to provide food for the meal. However the Rema rules that if the recipient refuses to receive the gift, the giver IS yotzei - apparently like the Manot Halevi.

- Consider also the halachic implications of this dispute in the case of (i) an anonymous donor; (ii) giving on behalf of someone who is unaware of the gift.

7. ... ואינו מועיל מה שבביתו נותנים בשבילו. ואפשר דבמתנות לאביונים יצא אבל בשלוח מנות שלא בפניו וודאי דלאו כלום הוא.

ערוך השולחן אורח חיים סימן תרצו סעיף ג

The Aruch Hashulchan addresses the case in which a person has forgotten to set aside a gift for mishloach manot. Can their family give something on their behalf without their knowing? He rules that, although this would fulfil the obligation of giving matanot le'evyonim, it does NOT fulfil the mitzva of Mishloach Manot. This is presumably the case since the gift does not cause maximal unity and connection between the giver and recipient, following the reasoning of the Manot Halevi.

B] MATANOT LE'EVYONIM

8. מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו. שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיהו נה:טו) [שִׂכַּן עַד וְקִדְוֹשׁ שָׁמֹו ...] לְהַחֲיוֹת רְיוּחַ שְׁפִלִים וְלְהַחֲיוֹת לֵב נֶדְכָּאִים.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יז

The essence of simcha on Purim is to help the poor and needy. As such, the Rambam rules that value of our gifts to the poor should be greater than the amount spent on seuda and mishloach manot.

9. וכשהוא אוכל ושונה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושונה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו ... ושמחה כזו קלון היא להם.

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה יח

This is also a central part of the mitzvah of simchat Yom Tov.

10. That which a person gives to another is never lost. It is an extension of his own being. He can see a part of himself in the fellow-man to whom he has given. This is the attachment between one man and his fellow to which we give the name 'love'.

Strive for Truth - Rav Dessler Vol I p. 129

C] TA'ANIT ESTHER

11. ויאמר ה'מן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים ...

אסתר ג:ח

Haman accused the Jews of factionalism and division.

12. לך בנוס את כל היהודים הנמצאים בשישן וצומו עלי ...

אסתר ד:טז

Esther's response was to gather them together in unity!

13. לך כנוס את כל היהודים וגו' וצומו עלי: מכאן שעיקרו של צום באסיפה, וכן הוא אומר (יואל א יד) קדשו צום קראו עצה אסקו זקנים.

מדרש תהלים כ"ה

Chazal understand that the main purpose of a fast, particularly Ta'anit Esther which is not connected with the destruction of the Temple, is the gathering together and unity of the people.

14. א"ר חנא בר בזא א"ר שמעון חסידא: כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת.

כריתותו:

Any fast without Jewish unity is not considered a fast - all elements of Jewish society must join together just as the ketoret also contained foul-smelling spices which were essential for the mitzva.

- A צמה is a braid of hair which brings separate strands together in one unit. According to Rav Soloveitchik, this is the root too of the word צום.
- Note also the commonly quoted acronym of צבור as צדקים, בינונים ורשעים.

D] SEUDAT PURIM

15. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה ומדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מארצם:

אסתר ט"ב

A custom mentioned in the the Megilla is specifically for families to get together for the Purim Seuda.

16. משפחה ומשפחה - מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד וכך קבלו עליהם שימי הפורים לא יעברו.

רש"י שם

Rashi stresses the togetherness generated by Purim Seuda.

E] READING MEGILAT ESTHER

17. מגילה ב"ד ובט"ו צריך לחזור אחר עשרה.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תרצ טעף יח

It is preferable to gather 10 people for the megilla reading.

18. (סב) לחזור אחר עשרה - ואם צעת שהוא קורין אותה בצבור צבה"ג אז אפילו יש לו ק' אנשים צביתו מנזה לילך לשם משום צרוז עם הדרת מלך. וכן מי שהיה ציתו סמוך לצבה"ג וחלונותיו פתוחות לצבה"ג אפ"ה צריך לילך לצבה"ג לכו"ע משום צרוז טס.

משנה ברורה סימן תרצ ט"ק טב

The reason for this is not minyan but 'berov am' - generating the gathering of large numbers of Jews

19. וגם נשים מנהג העולם שאין מצרכין צרכה ז. וכתבו האחרונים הטעם משום דסדר צרכה ז. הוא צפני עשרה וכדלקמיה ולא אורח ארעה לאשה. ויש שכתבו דמ"מ נכון הוא שצרכך צפני עשרה עכ"פ צפני נשים ואיש אחד.

משנה ברורה סימן ריט ט"ק ג

Concerning bircat hagomel, the Mishna Berura explains that women¹ do not normally make bircat hagomel because it is often inappropriate for them to gather ten men to do so. He also raises the question of whether the ten people could be women and brings an opinion that bircat hagomel does not require ten men but even be made in front of 9 women and 1 man²!

1. For a detailed analysis of bircat hagomel for women see <https://jewishaction.com/uncategorized/whats-the-truth-about-a-woman-bentching-gomel/>. See also Rabbi Aryeh Frimer, *Women and Minyan*, Tradition 23:4 (Summer 1988): 54-77, especially 63-64.

2. It is not clear why there would need to be one man. See *Halichot Beita* 13:7:13 who suggests that 10 women would also suffice and the the original wording should have read To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com.

20. ובעשרה נשים הקורין לעלמן אין צזכ פריאותא. והא דלא שייך הכא דינא דדצר שצקדושה בעשרה אנשים היינו משום דכל עיקר דין עשרה צמגילה אין זה אלא משום פרסומי ניסא כדפרש"י ולא משום דצר שצקדושה בעשרה. ובעשרה נשים נמי איכא פרסומי ניסא. אכל פרסומי ניסא דקריאה צפני עשרה איכא נמי בעשרה נשים, ומיקרי שפיר קריאה בעשרה. [וע"ע צמ"צ סי' רי"ט סק"ג לענין צרכת הגומל, די"א שהאשה תצרך צרכה זו צפני עשרה עכ"פ צפני נשים ואיש אחד. הרי דעשרה דצעי משום פרסום הגם סגי בעשרה נשים].

שלמי תודה פורים סימן יא אות ב

This ruling is based on the reason for the public blessing - pirsumei nisa, to publicize the hoda'a. It is nothing to do with the requirement of a minyan of 10 adult men for a davar shebikedushah. For this reason, a group of ten women who are reading the megilla is considered a public reading³.

F] PURIM AND KABBALAT HATORAH

21. קימו וקבלו (וקבלו) היהודים עליהם ועל-זרעם ועל כל-הנולדים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל-שנה ושנה;

אסתר ט:כו

Purim was a new acceptance by the Jewish people of their prior commitment to Torah. Note the singular kri/ktiv of this acceptance.

22. (שמות יט) ויניצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית. ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. ... אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב (אסתר ט) קימו וקבלו היהודים - קימו מה שקיבלו כבר.

שבת פח.

Purim is seen as a reenactment of the original kabbalat haTorah, which was on 10 Tishrei - Yom Ki-Purim.

23. ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה'הר

שמות יט:ב

24. ויחן שם ישראל - כאיש אחד כלב אחד...

רש"י שם

Note the singularity of purpose at Sinai. Jewish unity is essential for kabbalat haTorah - both on Purim and Yom Kippur.

G] UNITY OF THE GOD & AM YISRAEL THROUGH MITZVOT BEIN ADAM LECHAVERO

25. שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גייני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור.

שבת לא.

Bein Adam Lechavero is the essence of Torah - the Bein Adam LeMakom is almost a commentary to explain how to love others.

26. ואהבת לרעך כמוך אני ה';

ויקרא יט:יח

The mitzvah of loving Jews and recognizing Hashem are inextricably linked

women OR one man.

3. On this basis, according to some poskim, the beracha 'Harav et riveinu' after the megilla reading can be made in a women's only reading with 10 or more present.

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

27. ומי זה רעך? זה הב"ה, שנאמר (משלי כז:ו) *רַעְךָ וְרַעְהָ וְרַע אֲבִיךָ: מִשְׁלֵי כֹזֵי*

בראשית רבתי פרשת ויגש עמוד 208

Chazal in other contexts see 'Re'echa' as referring to directly to our relationship with God.

28. אהבתו לישראל כאהבת האב לבנו שהיא אהבה חזקה. אבל רצה לעשות משל בדבקות גופני שאין למעלה ממנו, שאי אפשר באמצעי, והוא יותר חזק כשהוא מנעורים. כענין שכתוב: (משלי ה:ח) *וְשִׁמְח מֵאִשֶׁת נְעוּרָהּ*. וכל זה כדי שנדע ונשכיל שדבקותו יתעלה עמנו דבקות גדול וחזק בלא שום אמצעי. ולפי שדבקותו יתעלה עם שאר העו"ג אינו אלא על ידי אמצעיים, כשרצה להודיענו בתורה שדבקותו עמנו בלא שום אמצעי אי אפשר להודיענו אלא ע"י משל זה בהכרח

רבינו בחיי שמות כה:יח

The keruvim on the aron kodesh are a mashal for this intense love between Jews and between the Jewish people and God.

29. אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה, דכתיב (בראשית יח) *וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אֱ-לֹהִים מִצְּאֵתִי הֵן בְּעֵינַיִךְ אֶל-נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ:*

שבת קכו.

We learn from Avraham that inviting guests is greater than communing with the Shechina - why should this be?

30. הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? אמר ליה: (דברי הימים א' יז:כא) *וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ.*

ברכות ו.

Unity of the Jewish people and Unity of God are parallel.

- Rav Zev Leff teaches that Purim is the only holiday on which different Jews are forced to celebrate on different days - to show us that Jewish unity does not mean that we should all be the same but should respect each other's differences.

31. קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא

זוהר ויקרא עג א

On a mystical level, the souls of the Jewish people, the soul of the Torah and God are all unified.